

LOTIN TILINING ZAMONAVIY TILLARGA TA'SIRI

Yo'lchiyeva Zamira Xurshedovna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

1-kurs 119-guruh Davolash-2 talabasi

Normurodova Sohiba Mallayevna

Samarqand davlat tibbiyot universiteti

Anotatsiya: Lotin tili qadimgi Rim imperiyasining rasmiy tili bo'lib, uning tarixiy roli nafaqat Rim, balki butun Yevropa va dunyo madaniyatiga katta ta'sir ko'rsatgan. U, o'z navbatida, o'z zamonida ilm-fan, huquq, din va adabiyot sohalarida asosiy kommunikatsiya vositasi bo'lgan. Bugungi kunda, Lotin tili faqat tarixiy yoki diniy sohada ishlatilsa-da, uning zamonaviy tillarga ta'siri juda katta.

Kalit so'zlar: Lotin tili, Ingliz tili, education, homo sapiens, coronavirus, virus, genus, species, medicus.

Roman tillarining rivojlanishi

Lotin tili, ayniqsa, roman tillarining asosiy ildizi sifatida tanilgan. Roman tillari – italyan, ispan, fransuz, portugaliya va ruminiya tillari - to'g'ridan-to'g'ri Lotin tilidan kelib chiqqan. Rim imperiyasining kengayishi natijasida, Lotin tili butun imperiya hududida keng tarqaldi, va imperiya qulagandan so'ng ham, bu tilning ta'siri davom etdi.

Har bir roman tili o'zining mustaqil grammatik va fonetik xususiyatlariga ega bo'lsa-da, ularning ko'pchilik leksik birliklari Lotin tilidan olingan. Misol uchun, italyan tilidagi "amico" (do'st) so'zi Lotin tilining "amicus" so'zidan kelib chiqqan, shuningdek, fransuz tilidagi "femme" (ayol) so'zi Lotin tilidagi "femina" dan olingan. Bu holat roman tillarining barchasida, leksik, morfologik va sintaktik jihatdan ko'zga tashlanadi.

Ingliz tilidagi ta'sirlar

Ingliz tili, asosan, germanik tildir, ammo uning leksik boyligi va grammatik tuzilishida Lotin tilidan katta ta'sir ko'rish mumkin. 1066-yilda Normanlar Angliyani zabt etganidan so'ng, ingliz tili Normanlar tomonidan kiritilgan lotincha so'zlar bilan boyidi. Bu davrda ingliz tilida juda ko'p lotincha va fransuzcha so'zlar kiritilgan, ayniqsa ilm-fan, huquq va adabiyot sohalarida.

Masalan, ingliz tilidagi "education" (ta'lim), "government" (hukumatsizlik), "biology" (biologiya) kabi so'zlar to'g'ridan-to'g'ri Lotin tilidan olingan. Shuningdek, ko'plab inglizcha ilmiy atamalar, matematik va tibbiy so'zlar ham lotin tilidan olingan. Lotin tilidan olingan bu atamalar ingliz tilining rasmiy, ilmiy va akademik leksikasini tashkil etadi.

Ilmiy va tibbiy sohalardagi ta'sir

Lotin tili o'zining ilm-fan va tibbiyot sohasida ham beqiyos ta'sirga ega. Orta asrlarda Lotin tili ilmiy hamjamiyat uchun asosiy aloqa vositasi bo'lib, ilmiy asarlar, falsafiy asarlar, tibbiy kitoblar asosan Lotin tilida yozilgan. Shu sababli, hozirgi kunda tibbiyot, biologiya, kimyo va farmatsevtika kabi sohalarda ko'plab lotincha terminlar mavjud.

Masalan, "homo sapiens" (aqli odam), "coronavirus", "virus", "genus", "species", "medicus" (shifokor) kabi atamalar Lotin tilidan kelib chiqqan. Shuningdek, meditsina va biotibbiyotning ilmiy jarayonlari hali ham ko'plab Lotin atamalaridan foydalanadi. Bu sohalarda Lotin tilining o'ziga xos ravishda jahon miqyosida tushunilishi va bir xil tarzda qo'llanishi ilmiy muhitda global birlashuvni ta'minlaydi.

Diniy ta'sir

Lotin tili xristian dinining rasmiy tili bo'lib, Rim-katolik cherkovida diniy marosimlar, ibodatlar va diniy adabiyotlar asosan Lotin tilida olib boriladi. Bu, ayniqsa, o'rta asrlar va yangilangan davrda jahon bo'ylab tarqalgan. Bugungi kunda ham, Lotin tili Rim-katolik cherkovining rasmiy tili sifatida saqlanib qolmoqda va diniy marosimlar, masalan, missa, hali ham Lotin tilida o'tkaziladi.

Lotin tilining diniy va ma'naviy ahamiyati nafaqat Katolik cherkovi bilan bog'liq, balki boshqa xristian tarqatgan madaniyatlarda ham muhim rol o'ynagan. Lotin tilining diniy matnlar va ilohiyot sohalaridagi o'rni bugungi kunda ham o'z ahamiyatini yo'qotmagan.

Huquq va siyosat sohalaridagi ta'sir

Lotin tili, shuningdek, huquq va siyosat sohasida ham katta ta'sir ko'rsatgan. Rim huquqi, Rim imperiyasining qonunlar tizimi, bugungi huquqshunoslikka asos bo'lib xizmat qilgan. Ko'plab huquqiy atamalar, masalan, "contractus" (shartnoma), "acta" (hujjat), "jus" (huquq), "legis" (qonun) Lotin tilidan kelib chiqqan. Ko'plab xalqaro huquqshunoslik tashkilotlari, shu jumladan, Yevropa Ittifoqi va Birlashgan Millatlar Tashkiloti, Lotin tilidan foydalanadi, chunki u huquqiy va siyosiy sohada aniqlik va an'anaviylikni ta'minlaydi.

Xulosa

Lotin tili o'zining tarixiy merosi bilan nafaqat qadimgi Rim, balki zamonaviy madaniyat va tillarga ham beqiyos ta'sir ko'rsatgan. Uning ta'siri roman tillari va ingliz tilida ayniqsa yaqqol seziladi, shuningdek, ilm-fan, tibbiyot, huquq va din sohalarida ham muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda Lotin tili zamonaviy tillarda o'z izini qoldirib, global madaniyat va ilmiy hamjamiyatda doimiy ravishda qo'llanilmoqda. Bu, albatta, uning tarixiy ahamiyatini yanada oshiradi va uning tilshunoslikdagi o'rni qadrini saqlab qoladi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Normurodova, Sokhiba. "THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE." *Центральноазиатский журнал академических исследований* 2.5 (2024): 51-55.4.
2. Normurodova, S. M., & Yorova, S. K. (2023). Nemis tili frazeologik birikmalari va tilning lug'at boyligi. *Science and Education*, 4(2), 1672-1675.

3. Yorova, S., Aytmuratova, P., Esanova, M., & Normurodova, S. (2023). Phraseological Units In The Medical Field Of English And Uzbek Cultures. *Development and innovations in science*, 2(2), 10-13.
4. Sohiba, N., & Perkhan, A. (2023). The role of latin terms in medicine. *INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036*, 12(10), 1-3.
5. Zafar, M., & Sohiba, N. (2023). Kundalik turmushda keng qo'llanilishda bo'lgan suyuqliklarni ifodalovchi dori shakllari haqida chet el ilmiy nashrlaridan olingan fikrlar.
6. Mallaevna, Normurodova Sokhiba, and Ayesha Khalid. "Topic chemical terminology of salts." *International conference on multidisciplinary science*. Vol. 1. No. 5. 2023.
7. Mallaevna N. S., Khalid A. Topic chemical terminology of salts //International conference on multidisciplinary science. – 2023. – T. 1. – №. 5. – C. 226-229.
8. Mallaevna, N. S., & Chopra, A. (2024). Some features of prescription rules in medicine. *technical science research in Uzbekistan*, 2(1), 238-244.
9. Mallaevna, N. S., and M. Fatima. "Pathological conditions and processes, different physical properties qualities and other signs." *Yangi O'zbekistonda Tabiiy va Ijtimoiy-gumanitar fanlar respublika ilmiy amaliy konferensiyasi 1.7* (2023): 91-95.
10. Mallaevna, N. S. (2023). THE MAIN INDICATORS OF THE COMMUNICATION CULTURE OF A MEDICAL WORKER. *JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH*, 6(7), 85-88.
11. Mallaevna, N. S. (2024). THE SOCIAL AND CULTURAL IMPORTANCE OF THE LATIN LANGUAGE AND ITS PRESENT AND HISTORICAL LANDSCAPE. *Central Asian Journal of Academic Research*, 2(5), 51-55.

12. Дониёрова, С. О., Байкулов, А. К., Саветов, К. Т., & Ташанов, О. С. (2023). ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЕ ОБОСНОВАНИЕ СОСТАВА ГРАНУЛ НА ОСНОВЕ СУХОГО ЭКСТРАКТА СОЛОДКИ. PEDAGOGS, 46(1), 140-142.
13. Ташанов, О. С., & Саветов, К. Т. (2023). ЛЕКАРСТВЕННЫЕ РАСТЕНИЯ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ В КАЧЕСТВЕ СРЕДСТВ ДЛЯ ЛЕЧЕНИЯ СЛИЗИСТОЙ ОБОЛОЧКИ РТА. Research and Publications, 1(1), 42-45.
14. 3. Begmamat o'g'li, Odilov Javohir, Erkinov Feruzbek Asqarjon o'g'li, and Tashanov Odilboy Safarovich. "DORI VOSITALARINING ZAMONAVIY TAHLIL USULLARI." Journal of new century innovations 49.1 (2024): 75-77.
15. Safarovich, Tashanov Odilboy. "DORI VOSITALARINI TAHLIL QILISHNING ZAMONAVIY USULLARI." Proceedings of International Conference on Educational Discoveries and Humanities. Vol. 3. No. 5. 2024.
16. Арзамасцев А.П. Фармацевтическая химия: учебное пособие, 3-е изд., испр.-М.:ГЭОТАР-Медиа, 2006,- 640 с.
17. Арыстанова Т.А. Общая фармацевтическая химия:учебное пособие, Алматы: изд-во «Эверо», 2013.- 291с.
18. Беликов В.Г. Фармацевтическая химия. В 2-х ч: учебное пособие, 4-е изд., перераб. и доп.-М.: МЕДпресс-информ., 2008. - 616 с.
19. Ташанов, О. С. (2024). СТОМАТОЛОГИЧЕСКИЕ ГЕЛИ. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 31(1), 67-70.